

35. אכילת בשר וגבינה בזה אחר זה

1. חולין קד: "תנא אגרא" עד קה. "אמר שמואל אנא"

תנא אגרא חמוה דרבי אבא: עוף וגבינה נאכלין באפיקורון, הוא תני לה והוא אמר לה: בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה. רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי, אייתו ליה גבינה - אכל, אייתו ליה בשרא אכל, ולא משא ידיה; אמרי ליה: והא תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורון, עוף וגבינה - אין, בשר וגבינה לא! אמר להו: הני מילי - בליליא, אבל ביממא - הא חזינא. תניא, בית שמאי אומרים: מקנח, ובית הלל אומרים: מדיח; מאי מקנח ומאי מדיח אילימא בית שמאי אומרים מקנח ולא בעי מדיח, ובית הלל אומרים מדיח ולא בעי מקנח, אלא הא דאמר רבי זירא: אין קינוח פה אלא בפת, כמאן - כב"ש? אלא, בית שמאי אומרים: מקנח ולא בעי מדיח, ובית הלל אומרים: אף מדיח, הוי ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל, ולתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל! אלא, בית שמאי אומרים: מקנח והוא הדין למדיח, וב"ה אומרים: מדיח - והוא הדין למקנח, מר אמר חדא, ומר אמר חדא, ולא פליגי. גופא, אמר רבי זירא: אין קינוח הפה אלא בפת, והני מילי - בדחיטי, אבל בדשערי - לא, ודחיטי נמי, לא אמרן אלא בקריא, אבל בחמימא - משטר שטרי, והני מילי ברכיכא, אבל באקושא - לא. והלכתא: בכל מילי הוי קינוח, לבר מקמחא תמרי וירקא. בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן: כמה ישהה בין בשר לגבינה? א"ל: ולא כלום; איני, והא אמר רב חסדא: אכל בשר - אסור לאכול גבינה, גבינה - מותר לאכול בשר! אלא, כמה ישהה בין גבינה לבשר? א"ל: ולא כלום. גופא, אמר רב חסדא: אכל בשר - אסור לאכול גבינה, גבינה - מותר לאכול בשר. אמר ליה רב אחא בר יוסף לרב חסדא: בשר שבין השינים מהו? קרי עליה: אהבשר עודנו בין שיניהם. אמר מר עוקבא: אנא, להא מלתא, חלא בר חמרא לגבי אבא, דאילו אבא - כי הוה אכיל בשרא האידינא לא הוה אכל גבינה עד למחר עד השתא, ואילו אנא - בהא סעודתא הוא דלא אכילנא, לסעודתא אחריתא - אכילנא

2. תוס' חולין קד: ד"ה עוף

עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא - תימה דהיכי פריך מגבינה אחר בשר אבשר אחר גבינה דרב יצחק גבינה ואח"כ בשר אכיל ולא דמי כדאמר בסמוך ויש לומר דהכי פריך דברייטא דאגרא משמע עוף וגבינה נאכלין באפיקורון בלי נטילת ידים ובלא קינוח הפה אבל שאר בשר בעי נטילה וקינוח הפה והיכי דמי אי בשר תחלה אפילו בנטילה וקינוח לא סגי עד סעודה אחריתי כדאמר בסמוך אלא לאו אגבינה תחלה והא דנקט הכא בשר וגבינה לא דק אלא גבינה ובשר לא ואגב דמזכיר בברייטא עוף תחלה נקט נמי הכא בשר תחלה וברייטא נקט עוף תחלה דאפילו עוף תחלה נאכל באפיקורון ור"ת מפרש וכן הלכות גדולות דאכל בשר אסור לאכול גבינה היינו בלא נטילה וקינוח אבל בנטילה וקינוח שרי אכל גבינה מותר לאכול בשר אף בלא נטילה וקינוח ומר עוקבא דלא אכיל עד סעודה אחריתי היינו בלא נטילה וקינוח אי נמי מחמיר על עצמו היה ולפירושו קשה מאי פריך הכא ארב יצחק וצ"ל לפירושו דלענין נטילת ידים אין חילוק בין בשר תחלה לגבינה תחלה ולגבי קינוח דווקא יש חילוק והעולם נהגו שלא לאכול גבינה אחר בשר כלל ואפילו אחר עוף ואע"ג דתני אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורון דמשמע עוף תחלה דילמא משום דסבר בשר עוף בחלב לאו דאורייתא ולא קיימא לן הכי ומיהו קשה ברייתא דאגרא כמאן אי כרבי יוסי הגלילי הא אף לכתחלה שרי לבשל ולאכול זה עם זה כדאמר לקמן (דף קטז). דבמקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב ואי כר"ע הוה ליה למיתני חיה בהדי עוף ודוחק להעמידה כב"ש דאמרי העוף עולה ואינו נאכל ומיהו אשכחן נמי לרבי אלעזר בר' צדוק דתניא בתוספתא כב"ש אי נמי כר"ע ונקט עוף משום דשכיח והוא הדין חיה דהכי נמי קאמר לעיל הא עוף אסור מדאורייתא כמאן דלא כר"ע והוה ליה למינקט נמי חיה ור"ת מפרש טעמא דאגרא משום דעוף אינו נדבק בידיים ובשינים וחניכים

3. רמב"ם הל' מאכלות אסורות ט: כ"ו, כ"ז, כ"ח

הלכה כו

מי שאכל גבינה או חלב תחלה מותר א לאכול אחריו בשר מיד, וצריך שידיח ידיו ב ויקנח פיו בין הגבינה ובין הבשר, ובמה מקנח פיו בפת או בפירות שלועסן ובוולען או פולטן, ובכל מקנהין את הפה חוץ מתמרים או קמח או ירקות שאין אלו מקנהין יפה.

הלכה כז

במה דברים אמורים בבשר בהמה או חיה, אבל אם אכל בשר עוף אחר שאכל הגבינה או החלב אינו צריך לא קנוח הפה ולא נטילת ידיים.

הלכה כח

מי שאכל בשר בתחלה בין בשר בהמה בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ביניהן כדי ג שיעור סעודה אחרת. והוא כמו שש שעות מפני הבשר של בין השינים שאינו סר בקינוח.

4. תוס' חולין קה. ד"ה לסעודתא

לסעודתא אחריתא אכילנא - לאו בסעודתא שרגילין לעשות אחת שחרית ואחת ערבית אלא אפילו לאלתר אם סילק. השולחן וברוך מותר דלא פלוג רבנן.

5. שלחן ערוך ורמ"א יורה דעה פ"ט: א

א' אכל בשר אפילו של חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו שישה שעות. ג] ואפילו אם שהה כשיעור אם יש בשר בין השינים, צריך להסירו. והלועס לתינוק, צריך להמתין. הגה: ד] ג] ואם מצא אחר כך בשר שבין השינים, ג ומסירו, צריך להדיח פיו קודם שיאכל גבינה ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות, רק מיד אם סלק ו וברוך ברכת המזון, מותר על ידי קנוח והדחה ו] והמנהג הפשוט במדינות אלו, ו להמתין <ב> ג] אחר אכילת הבשר שעה אחת, ואוכלין אחר כך גבינה. מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר (ע"פ הארוך והגהות ש"ד), דאז הוי כסעודה אחרת, דמותר לאכול לדברי המקילין. אבל טז' בלא ברכת המזון, לא מהני המתנת שעה. ואין חילוק אם המתין השעה קודם ברכת המזון, או אחר כך (ד"ע ממהרא"י ולאפוקי או"ה). ז] ואם יז' מצא בשר בין ד' שיניו, אחר השעה, ז ז' צריך לנקרו ולהסירו (ד"ע ממשמעות הר"ן הנ"ל). ח] יח' ויש אומרים דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה (ארוך בשם מהר"ח), <ג> ד] אבל (ב) ז' יט' אין נזהרין בזה. כ' ויש מדקדקים להמתין (ג) שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה, ח וכן כא' נכון כב' לעשות.

6. ט"ז יו"ד פ"ט ס"ק ב

א' אכל בשר, א א] א] אפילו של חיה ועוף, ב' לא יאכל ג' גבינה אחריו ב ב] <א> ב' ד' עד ה' שישה (א) ב' ו' שש שעות. ג] ואפילו אם שהה כשיעור, [ב] ז' אם יש בשר בין השינים, ג' ח' צריך להסירו. ט' והלועס י' לתינוק, צריך להמתין. הגה: ד] ג] ואם מצא אחר כך בשר שבין יא' השינים, ג ומסירו, ד ד' יב' צריך ד] א' להדיח פיו קודם שיאכל גבינה (הר"ן פכ"ה). ה ה] ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות, רק מיד יג' אם יד' סלק ו ה) ה' ב' } וברוך ברכת המזון, מותר על ידי קנוח והדחה (תוס' ומרדכי פכ"ה והגהות אשיר"י והג"ה מיימוני פ"ט דמ"א וראבי"ה). ו] והמנהג הפשוט במדינות אלו, ו להמתין <ב> ג] אחר אכילת הבשר ו) ג' } טו' שעה אחת, ואוכלין אחר כך גבינה. מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר (ע"פ הארוך והגהות ש"ד), דאז הוי כסעודה אחרת, דמותר לאכול לדברי המקילין. אבל טז' בלא ברכת המזון, לא מהני המתנת שעה. ואין חילוק אם המתין השעה קודם ברכת המזון, או אחר כך (ד"ע ממהרא"י ולאפוקי או"ה). ז] ואם יז' מצא בשר בין ד' שיניו, אחר השעה, ז ז' צריך לנקרו ולהסירו (ד"ע ממשמעות הר"ן הנ"ל). ח] יח' ויש אומרים דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה (ארוך בשם מהר"ח), <ג> ד] אבל (ב) ז' יט' אין נזהרין בזה. כ' ויש מדקדקים להמתין (ג) שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה, ח וכן כא' נכון כב' לעשות.

7. ביאור הגר"א יורה דעה פ"ט אות ו

ו) והמנהג כו' מיהו כו'. בנויה על דברי הזוהר פ' משפטים דכל מאן דאכיל האי מיכלא כחדא או בשעתא חדא או כו': בסעודתא חדא כו'

8. ש"ך יורה דעה פ"ט ס"ק ז

צריך לנקרו ולהסירו. וכבר נתבאר בס"ק ד' דצריך הדחה וקינוח הפה אבל ודאי אם לא מצא בשר בין שיניו דהמנהג בהמתנת שעה סגי אפ"ל בלא קינוח והדחה וכ"כ באו"ה שם ד"ד ומביאו בת"ח לפסק הלכה וכ"נ ומ"ש הרב די"א מיד אם סילק ובירך מותר ע"י קינוח והדחה משמע דקינוח והדחה מיהא בעי היינו אם בא לאכול מיד אחר שסילק ובירך ודברי הל"ח (דף ר"ח ע"א) אינם מובנים לי בזה

9. ט"ז יורה דעה פ"ט ס"ק א

א (פמ"ג) עד שישהה שש שעות. יש בזה ב' טעמים הא' שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפ"ז מי (שלא אוכל אלא לועס לתינוק אינו צריך להמתין וטעם ב' הוא טעם הרמב"ם משום בשר שבין השיניים דמקרי בשר עד שש שעות ואח"כ הוי כמעוכל ולפ"ז גם הלועס חייב להמתין רק יש קולא בבשר שבין השיניים שאחר ו' שעות וקי"ל להחמיר כשני הטעמים

10. חולין קה: "אמצעיים רשות אמר רב נחמן" עד "אמר רב יהודה"

אמצעיים רשות, אמר רב נחמן: לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה - חובה.

11. תוס' חולין קה: ד"ה לא

לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל - אומר רבינו שמואל דמיירי בשניהם של בשר או שניהם של גבינה אבל בין תבשיל של בשר לגבינה שלפניו חובה אבל לגבינה של אחריו לא קאמר דאפילו בנטילת ידים אסור לאכול עד סעודה אחרת כדאמר לעיל אכל בשר אסור לאכול גבינה ואין נראה לר"ת דבין תבשיל לגבינה משמע תבשיל תחלה כדאמר לעיל כמה ישהה בין בשר לגבינה ולא כלום ופריך והא אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר כו' ועוד בין תבשיל לתבשיל בשניהם של בשר או של גבינה למה יש לו ליטול כלל ומפרש ר"ת דבין תבשיל לתבשיל היינו בין תבשיל דבשר לתבשיל של גבינה דכיון דאין הבשר והגבינה בעין וליכא אלא טעם לא החמירו שיהא חובה ליטול ידיו בינתיים ואינו אלא רשות אבל בין תבשיל דבשר לגבינה שהגבינה בעין חובה ויתכן פירוש זה אף לדברי האוסרין לאכול גבינה אחר בשר באותה סעודה אפ"ל בנטילה וקינוח

12. רמ"א יו"ד פ"ט: ג "ונהגו עכשיו להחמיר" עד "וכן נוהגין לאכל בשר"

ונהגו עכשיו להחמיר מ' <שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר, כמו אחר בשר עצמו, ואין לשנות ולפרוץ גדר (ארוך וב"י). יט טז] מא' <מיהו אם אין בשר בתבשיל, יט' רק שנתבשל (ז) מב' <יא' } בקדירה של בשר, מותר לאכול אחריו גבינה (שם), ואין בו מנהג להחמיר

13. ביאור הגר"א יורה דעה פ"ט: ט"ו

טו: ונהגו כו'. כפי' ר' שמואל שם)

14. ש"ך יורה דעה פ"ט ס"ק י"ט

יט (פמ"ג) מיהו אם אין בשר כו' מותר. לקמן ריש סי' צ"ה יתבאר דאפ"ל לאכלו עם גבינה מותר דהוי נ"ט בר נ"ט ונראה דהא דאשמועינן הכא דמותר לאכול גבינה אחר כך היינו אפילו נתבשל בקדירה שלא הודחה יפה דהוי קצת ממשות של איסור דבכה"ג אסור לאכלו עם גבינה כמבואר לשם ושרי הכא

15. רמ"א יו"ד פ"ט: ב "ויש מחמירין אפילו בבשר" עד סוף דבריו

ויש מחמירין אפילו בבשר אחר גבינה (מרדכי בשם מהר"ם וב"י בא"ח סעיף קע"ג), וכן נוהגין טו טז <שכל שהגבינה קשה טז אין אוכלין אחריה אפילו בשר עוף, כמו בגבינה אחר בשר. (וכן הוא בזוהר). ויש מקילין. ואין למחות, רק שיעשו קנוח והדחה ונטילת ידים. יז מיהו לד' <טוב ט' } להחמיר

